

Bucuria pocăinței

Mitropolitul
Antonie al Surojului

Când ne gândim la pocăință,
vedem mereu imaginea obscură
sau cenușie a durerii, a unei inimi strânse,
a lacrimilor, a unei lănguii fără capăt
pentru trecutul nostru, atât de întunecat
și de nevrednic. Nevrednic de Dumnezeu,
de noi, de viața care ne-a fost dată.

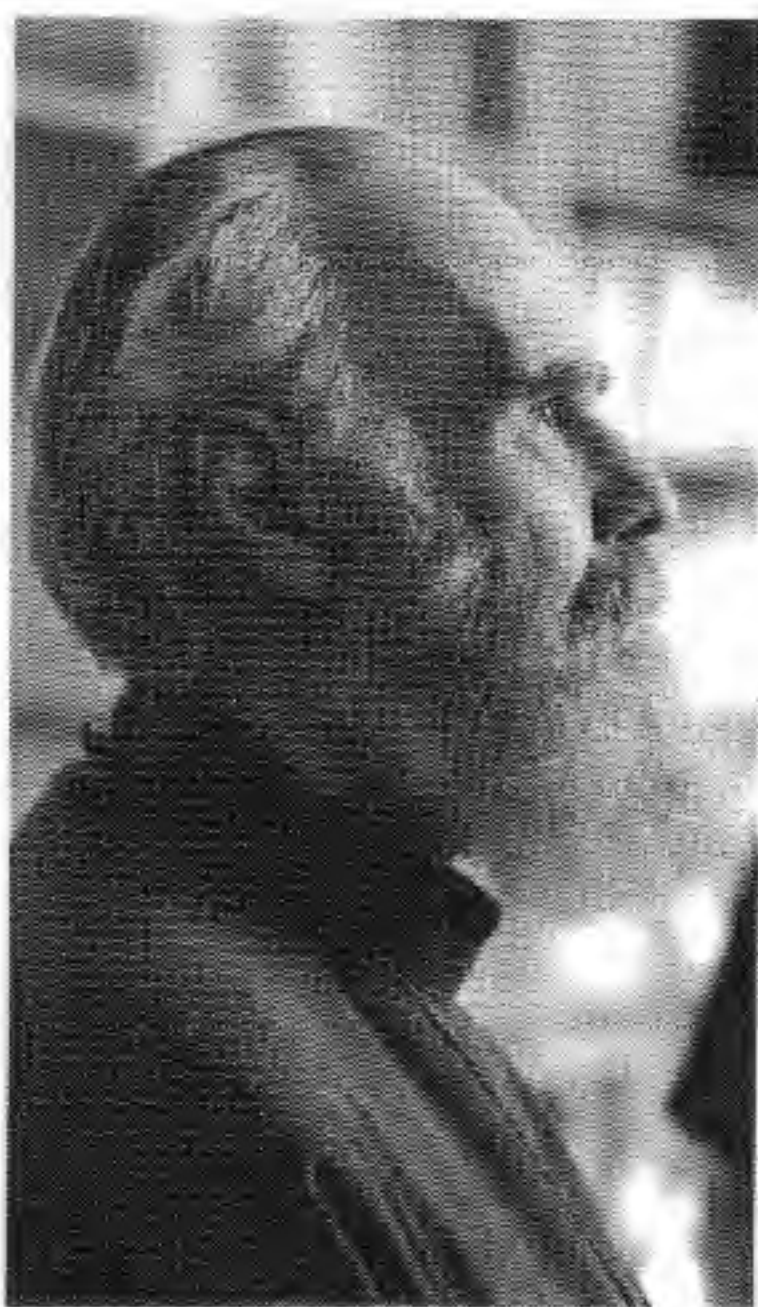
Aceasta este doar o parte a pocăinței,
mai bine zis, trebuie să fie doar o clipă a ei.
Pocăința trebuie să crească în bucurie și lucrare.

Fără acestea pocăința este neroditoare,
fără acestea, ceea ce putea deveni pocăință
se transformă în regret, regret steril care
de cele mai multe ori omoară forța de viață
în loc să o trezească, să o înnoiască.

Când, ca rezultat al unei cugetări profunde
asupra noastră, asupra Evangheliei
și asupra căilor lui Dumnezeu,
ne punem în fața păcatului nostru,
în fața infidelității față de cea mai înaltă
vocație a noastră, atunci, desigur,
în inima noastră se înfișează o durere acută,
o rușine adâncă pentru faptul că suntem
atât de departe de ceea ce am fi putut fi,
că semănăm atât de puțin cu ceea ce
a pus la cale Domnul făurindu-ne.
Însă aceasta trebuie să fie doar un impuls
pentru a începe să trăim cu viață nouă.

*Mitropolitul Antonie
al Surojului*

Mitropolitul ANTONIE al Surojului, unul din cei mai de seamă propovăduitori ai ultimului secol, s-a născut pe 19 iunie 1914 în Lousanne, în familia unui diplomat rus. Copilăria viitorului mitropolit a stat sub semnul nesiguranței și al suferinței, proprii familiilor de emigranți din acea vreme. Prima copilărie și-a petrecut-o în Persia, unde tatăl său a fost consul, iar după o perioadă de peregrinări, s-a stabilit în Franța împreună cu familia. Până în adolescență viitorul mitropolit a fost ateu. Asistând odată la cuvântarea unui teolog din diasporă și simțindu-se provocat de idealurile „lipsite de bărbăție” ale creștinismului, a hotărât să verifice singur dacă Evanghelia este așa cum o prezenta acel teolog.

Venind acasă, a citit pentru prima oară Evanghelia, dar în timp ce citea a simțit că la celălalt capăt de masă Hristos. Această întâlnire i-a marcat întreaga viață de mai târziu. A absolvit Facultatea de Biologie și Medicină la Sorbona. În 1939 este înrolat chirurg în armata franceză, făcând parte din gruparea antifascistă. În perioada războiului (1943) este tuns călugăr în taină, iar în 1948 hirotonit preot și trimis ca misionar în Anglia. Din 1957 este episcop, iar din 1962 arhiepiscop al nou înființatei eparhii a Surojului (Anglia), subordonată canonic Patriarhiei Moscovei. În 1962 este ridicat la rangul de mitropolit. Mitropolitul Antonie este cunoscut și iubit în întreaga lume, atât de credincioșii ortodocși, cât și de eterodocșii în mijlocul cărora i-a fost hărăzit să trăiască și să propovăduiască. A adormit în Domnul pe 4 august 2003, în Anglia, după o viață slujită lui Hristos, lăsând în urmă o bogată operă și chipul unui arhiereu model al vremii sale.

Mitropolitul Antonie al Surojului

BUCURIA POCĂINȚEI

Colecția:
VIAȚA ÎN HRISTOS

Mitropolitul
Antonie al Surojului

Colecție coordonată și îngrijită de
Protos. Savatie Baștovoi

Imagini copertă:
fragment de ferecătură, sfârșitul sec. XIII,
M-reă Vatoped, Sf. Munte Athon.

Traducerea s-a făcut după originalul:
Митрополит Антоний Сурожский,
РАДОСТЬ ПОКАЯНИЯ.

Mulțumim D-nei Elena Maidanovich
pentru bunăvoința de a ne acorda dreptul de a
traduce din opera mitropolitului Antonie
în limba română

Copyright:
Editura Marineasa;
Protos. Savatie Baștovoi;
Mihai Costiș

ISBN 973-631-259-3

BUCURIA POCĂINȚEI

Traducere din rusește de
Mihai Costiș
Cu un cuvânt înainte de
Protos. Savatie Baștovoi

2005

**Mitropolitul Antonie al Surojului,
arhieru al lui Hristos
și om al timpului său**

Mitropolitul Antonie al Surojului a fost unul din cei mai vii și cei mai fecunzi propovăduitori ai Ortodoxiei din ultimul secol. În pofida provenienței sale aristocratice și a formației intelectuale înalte, în pofida faptului că este doctor honoris causa al mai multor facultăți de teologie: Cambridge, Academia Teologică din Moscova și Academia Teologică din Kiev, vlădica nu a fost niciodată un teolog de catedră. Toate cuvintele pe care le avem de la el (și trebuie să spunem că ele alcătuiesc o adevărată operă) au fost cuvinte vorbite viu și liber, nu scrise.

Vlădica Antonie a propovăduit întotdeauna firescul Ortodoxiei, aducându-ne aminte că Hristos este pretutindeni și că întreaga noastră viață, cu bucuriile și cu scăderile ei, se desfășoară sub ochii iubitori ai Ziditorului. Trebuie doar să ne amintim mai des acest lucru, pentru a ne împărtăși de bucuria de a fi ai lui Hristos.

Glasul mitropolitului Antonie se confundă prea des cu glasul propriei conștiințe, purtându-ne prin hățișurile cele mai de taină, dar parcă atât de dezgolate ale sufletului omenesc. Episcopul care ne vorbește nu are în el nimic artificial, nimic oficial și impunător, ci retrăiește împreună cu fiecare credincios, cu fiecare om, chiar și ateu, frământările sale cele mai firești. Cu alte cuvinte, mitropolitul Antonie este omul care „nu-și drege glasul” atunci când vorbește. De aceea, în cuvântările

mitropolitului Antonie se regăsește oricine, de la tânărul care abia descoperă universul frământărilor existențiale, de la intelectualul care se complăce în răspunsuri și teorii pe care le consideră definitive, până la bolnavul rămas singur în fața neputinței și a morții, până la bătrânica ce pare să nu mai trebuiască nimănui.

Răspunsurile mitropolitului Antonie sunt atât de clare, atât de directe și totodată atât de șocante uneori, încât oricine le ascultă sau le citește simte că are de a face cu o experiență profundă, cu un om care și-a însușit până la capăt durerile acestei vieți, depășindu-le printr-o experiență duhovnicească vrednică de părinții de odinioară. Din această cauză, vlădica Antonie a fost iubit deopotrivă de ortodocși și de eterodocși (care alcătuiau majoritatea în mediul în care a trăit și a propovăduit - Anglia), trezind respect chiar și necredincioșilor.

Predicile și omiliile mitropolitului Antonie, deși sunt întotdeauna rodul naturaleții și al spontaneității sale apostolice, pot fi citate în manualele de arta comunicării și pot fi preluate de orice publicație de mare circulație, fără să aibă nevoie de adaptare. Darul său oratoric a făcut din catehezele sale rostite la Radio BBC una dintre cele mai ascultate emisiuni în Anglia anilor '70.

Discursul vlădiciei Antonie este viu și simplu, cucerind prin sinceritatea înnobilită de autoritatea vârstei și a bogatei experiențe. Adresându-se contemporanilor săi, vlădica niciodată nu începe discuții care ar putea să plictisească sau să nu intereseze. Discursul său este lipsit de citate și trimiteri savante, deși are respirația unui intelectual de o bogată și frumoasă cultură. Când îl asculți sau îl citești pe mitropolitul Antonie, simți că omul acesta vorbește despre viață, despre tine, despre lumea în care trăiești, dar și înțelegi că aceeași lume a fost și în vremea venirii lui Hristos. Vlădica reușește să te facă contemporan cu Hristos, să te pună în fața celor mai tranșante

probleme existențiale, să-ți aducă aminte lucruri pe care credeai că le-ai uitat, să te facă să simți că între tine și Evanghelie nu este nici un intermediar, că ești numai tu și Evanghelia și libertatea ta de a alege.

Mitropolitul Antonie al Surojului (în lume Andrei Borisovici Blum) s-a născut pe 19 iunie 1914 în Lousanne, în familia unui diplomat rus. Mama mitropolitului a fost sora compozitorului rus A. N. Skriabin. Copilăria viitorului mitropolit a stat sub semnul nesiguranței și al suferinței, proprii familiilor de emigranți din acea vreme.

Prima copilărie și-a petrecut-o în Persia, unde tatăl său a fost consul, iar după o perioadă de peregrinări, s-a stabilit în Franța împreună cu familia. Până în adolescență viitorul mitropolit a fost ateu. Asistând odată la cuvântarea unui teolog din diasporă și simțindu-se provocat de idealurile „lipsite de bărbăție” ale creștinismului, a hotărât să verifice singur dacă Evanghelia este așa cum o prezenta acel teolog. Venind acasă, a citit pentru prima oară Evanghelia, iar în timp ce citea a simțit că la celălalt capăt de masă stă Hristos. Această întâlnire i-a marcat întreaga viață de mai târziu. Căutând o formă prin care ar putea sluji oamenilor, tânărul Andrei a hotărât să se consacre medicinei, absolvind Facultatea de Biologie și Medicină la Sorbona. În 1939 este înrolat chirurg în armata franceză, făcând parte din gruparea antifascistă. În perioada războiului (1943) este tuns călugăr în taină, iar în 1948 hirotonit preot și trimis ca misionar în Anglia. Din 1957 este episcop, iar din 1962 arhiepiscop al nou înființatei eparhii a Surozhului (Anglia), subordonată canonic Patriarhiei Moscovei. În 1962 este ridicat la rangul de mitropolit. Mitropolitul Antonie este cunoscut și iubit în întreaga lume, atât de credincioșii ortodocși, cât și de eterodocșii în mijlocul cărora i-a fost hărăzit să trăiască și să

BUCURIA POCĂINȚEI

*(Din omiliile din timpul Postului Nașterii
Domnului, 31 decembrie 1983)*

Ajunarea* este momentul în care, cu putere înnoită, încă o dată, trebuie să cugetăm asupra vieții și asupra noastră. Asupra vieții – așa cum a gândit-o Domnul pentru noi, și asupra noastră – ce am făcut noi cu această viață. În asta constă pocăința – în a măsura distanța dintre ceea ce a pus la cale Domnul și ceea ce am împlinit noi; dintre ceea ce ne-a fost hărăzit și ceea ce am împlinit sau nu am împlinit.

Asta trebuie să facem, și nu o singură dată în viață. Adesea lăsăm această problemă până în ceasul de dinaintea morții, până la cea din urmă boală, până în momentul în care realizăm, brusc, că suntem incurabil bolnavi

* Așa-numita „ajunare”, cum am tradus-o noi aici, (în rusă „govenie”), este o practică ce s-a impus în special în sânul Bisericii Ortodoxe Ruse. Prin „ajunare” se înțelege perioada de pregătire pentru sfânta împărtășanie, care poate dura o zi sau mai multe, în funcție de hotărârea duhovnicului și de starea credincioșilor, pregătire ce presupune o întoarcere către sine, prin revizuirea conștiinței, prin rugăciune, post și citirea sau ascultarea sfintelor cuvinte și învățături.

sau că ne aflăm în pericol de moarte. Și atunci, în fața fricii, în fața morții, a pericolului, devenim dintr-odată serioși față de noi înșine, față de viață și de semenii. Încetăm atunci să ne mai jucăm cu viața. Încetăm să mai trăim așa, de parcă am scrie o ciornă pe care mai târziu, – o, cât de târziu! ni se pare că mai avem atâta vreme înainte – o vom transforma în ceva mai bun.

Dar niciodată nu se întâmplă așa, căci bătrânețea, ramolirea trupului, slăbirea minții, moartea subită, circumstanțele neașteptate ne surprind nepregătiți și nu ne mai oferă timp. Și e cumplit gândul că poate veni momentul când va fi deja *târziu*.

Dostoievski a dedicat un mic capitol din *Frații Karamazov* iadului; pentru el iadul este momentul sau starea când omul își spune: „E târziu! Am trecut pe alături de toate... Singurul lucru ce trebuia făcut, pentru care merita să trăiești, cu care merita să trăiești, nu-l mai pot îndeplini; nu mai pot fi de folos nimănui. A fost o vreme când puteam iubi din cuget, din inimă, puteam iubi creator; acum nu mai pot face asta; am intrat în veșnicia unde dragostea se revarsă de la Dumnezeu; dragostea mea nu mai trebuie nimănui. Pe pământ, da – ea a fost necesară multora; pentru foarte mulți era necesar să le acord atenția, să-i pot privi cu ochi adânci și pătrunzători; să pot să-mi plec urechea către ei și să aud nu doar sunete goale,

cuvinte, ci ceea ce se ascunde în spatele acestor cuvinte: strigătul, plânsul, bucuria sau frica sufletului viu față de viața sa...”.

Imaginea ce ne-o oferă Dostoievski și pe care am dezvoltat-o aici este reală: *va exista* momentul când vremea va fi trecută; momentul în care pentru a compătimi, a crea, a iubi activ va fi prea târziu... Iubirea, creativitatea, gândurile și cuvintele noastre nu vor mai trebui nimănui, căci vom sta cu toții în fața dragostei Dumnezeuiești, a înțelepciunii Dumnezeuiești, și a Dreptății Dumnezeuiești, și a Judecății Dumnezeuiești.

Iată de ce, an de an, ne adunăm aici pentru ajunare, o foarte scurtă postire, de o zi, un răstimp scurt, când totul din jur ne spune: „Trezește-te! Vino-ți în fire cât nu-i prea târziu; începe să trăiești, cât încă mai poți trăi, cât încă nu s-a oprit timpul, cât mai poți crea!”.

Mântuitorul ne spune: „Mergeți cât este lumină; când se va lăsa întunericul, va fi târziu să mai umblați, și nu va fi unde să mai umblați, nu va fi drum și nu va fi cale...” Avem încă timp; cât? – nu știm. Acum stăm aici, plini de viață, fie chiar și la apusul anilor, însă vii; o clipă – și cineva dintre noi poate, surprins de moarte, se va înfățișa la Dumnezeu.

În acest sens moartea ne amintește că trebuie să ne grăbim să trăim cu toată profunzimea de care suntem în stare. În

diferiți ani, la vârste diferite, în circumstanțe diferite trebuie să trăim diferit.

Un poet francez a spus: un tânăr arde ca un foc, un bătrân luminează ca o lumină. E necesar să putem să ardem cât arde focul; iar când a trecut vremea focului – să putem fi lumină. E necesar ca într-un moment al vieții să fii forța, iar în altul – liniștea. Fiecare dintre noi trebuie să cugete despre locul unde se află și dacă poate oare să săvârșească această trecere de la forță creatoare la lumină contemplativă. Adesea oamenii au mai multă nevoie de lumina noastră decât de activitatea noastră; o nevoie de lumină, de tăcere, de liniște, de acea înțelegere adâncă, nevorbită, pe care o poți oferi doar atunci când însuși te vei liniști lăuntric, nu prin stagnare, ci prin aprofundarea liniștii lăuntrice.

Părinții Bisericii spuneau că trebuie să ne amintim mereu de moarte. Și nu ca de o frică, ci ca de o amintire a faptului că trebuie să trăim cu toată profunzimea viața, atâta timp cât o avem. Și să trăim nu „cu ușorul”, ci profund; doar moartea ne poate da măsura a ceea ce trebuie să fie viața; doar omul care e gata să-și pună viața pentru Dumnezeuul său, pentru dreptatea lăuntrică, pentru aproapele său – doar acest om poate trăi cu toată puterea sufletului său.

Cel ce nu e pregătit să plătească cu prețul vieții pentru a petrece în dreptate, în

credincioșie, nu va putea niciodată să trăiască cu toată puterea. Unul ca acesta va fi reținut de teama ca nu cumva să piară, să sufere, ca nu cumva să riște mai mult decât e în stare... Și de aceea este atât de important ca, neresemnați în privința morții, să intrăm în relații noi cu ea.

Apostolul Pavel spunea că pentru el viața este Hristos, iar moartea – o dobândire. Însă el vorbea și de faptul că îl cunoaște nu doar pe Hristos cel Înviat, Biruitorul morții, ci și pe Cel răstignit; și pe pământ e necesar să împărtășim și triumful vieții, pe care ne-a dăruit-o Hristos înviat, Cel ce a învins moartea, dar și drumul Crucii Sale. Iar acest drum al Crucii înseamnă a fi mereu gata să dăm viața, să primim moartea pentru ceea ce e sfânt, important și măreț.

Arareori mai cugetăm la aceste lucruri. Viața curge, în anii tinereții moartea pare foarte, foarte departe, ireală: mor alții, mor bătrânii. În perioada războiului mor și tinerii, însă această moarte nu este treptată, nu crește zi cu zi în om, nu-l cucerește și nu-l distruge continuu; ea survine subit, atât de repede și atât de tragic. Și acesteia i se adaugă atâta suferință, atâta frică trăită și frică pentru cei rămași...

Cu toții însă mergem cu pas egal spre aceea moarte care, mai devreme sau mai târziu, ne va secera; și trebuie să trăim cu o

astfel de măreție, ca moartea să nu însemne frică, ci o ușă deschisă ce ne oferă posibilitatea de a intra în veșnica, triumfătoare viață a lui Dumnezeu.

De aceea, a vorbi despre moarte sau despre viață este una și aceeași. A vorbi despre moarte este a vorbi despre faptul că viața trebuie să aibă intensitate maximă în toate manifestările ei: în creativitate sau tăcere, în aprofundare sau deschidere.

Și iată că în fața fiecăruia apare întrebarea: în viața pe care am trăit-o, fie scurtă sau foarte îndelungată, am dat dovada faptului că sunt om, simplu *om*? M-am dovedit a fi creștin? Mă numesc om, mă numesc creștin – însă este, într-adevăr, așa?...

Unul dintre Părinții timpurii ai Bisericii, sfântul Irineu al Lionului, spune că omul este chemat să fie sclipirea slavei lui Dumnezeu; omul adevărat trebuie să fie astfel, încât cei ce îl privesc să vadă în el luminarea Vieții veșnice; trebuie să fie o revelație a lui Dumnezeu. Și unul dintre Părinții pustiei a spus: „Cine l-a văzut pe fratele său, l-a văzut pe Dumnezeul său”.

Este adevărat oare? Putem spune oare despre cineva dintre noi că cei ce îl întâlnesc se întreabă: „Cine este acesta? Ce este în acest om, ce nu am văzut niciodată? În el este lumina pe care nu am mai întâlnit-o pe pământ; în el este puterea unei blândeți și smerenii nesfârșite și, împreună cu acestea,

a unei credincioșii de nestrămutat...”. Suntem chemați astfel, încât oamenii, întâlnindu-ne, să întâlnească un licăr al slavei lui Dumnezeu, să găsească, nu în trăsăturile noastre exterioare, ci în ceea ce poate fi transmis doar din adâncul unui om către adâncul altuia, chipul nefăurit al lui Dumnezeu, fie nedesăvârșit, însă deja luminând cu frumusețea neîntunecată a veșniciei și a lui Dumnezeu Însuși.

Abia atunci vom putea spune că am devenit cu adevărat oameni; nu doar creatură, fenomen zoologic, ci om, în înțelesul în care ne-a făurit Dumnezeu: chip al Său, icoană vie, lucrătoare, privind la care omul poate întrevădea ceva despre Dumnezeu, către Care adresându-se, acesta se înalță de la pământ la Cer, din timp în eternitate, de la omul pe care îl întâlnește, la Dumnezeul pe Care îl caută, de Care este însetat sufletul său.

Atunci ne numim *creștini*: „Sunt un creștin”. Astfel ziceau martirii primelor veacuri ale creștinismului; sunt cuvintele pe care le rosteau mărturisind că Dumnezeu și Iristos le sunt mai scumpi decât viața, iar cu aceste cuvinte se dădeau pe sine batjocurii, torturii și morții. Aceste cuvinte erau hotărâtoare în viața lor.

Pentru prima oară creștini au fost numiți ucenicii Mântuitorului în Antiohia; nu doar pentru că aparțineau unei mici și noi, abia

cunoscute secte, ce atrăgea atenția asupra sa, ci pentru că oamenii recunoșteau în aceștia pe ucenicii lui Hristos. În primele două veacuri de creștinism, diverși autori creștini se adresau păgânilor încercând să le dea de înțeles ce înseamnă a fi creștin. Spre exemplu, Tertulian scrie că oamenii ce locuiau în preajma vreunei familii creștine sau a vreunei mici, pentru acele timpuri, comunități creștine, ziceau adesea: „Câtă dragoste este între ei!”.

Dragostea vie, blândă, văzătoare, creatoare, dragostea unui om față de altul, a unei familii față de alta, a unei comunități față de alta era o trăsătură distinctă a creștinilor de atunci. Acum nu putem spune astfel; nici în familie, nici în cea mai mică comunitate nu vedem asta. Chiar de există o oarecare dragoste, este o dragoste comună, obișnuită, o dragoste ce poate fi întâlnită și printre necredincioși și păgâni: o dragoste naturală, firească, și nicidecum dragostea născută din minunea înnoirii, săvârșită asupra noastră de către Sfântul Duh.

Trebuie să cugetăm și la acestea... E cumplit faptul că nimeni nu recunoaște în noi niște creștini, doar dacă înșine nu strigăm despre asta, stârnind adesea mirare: oare asta înseamnă creștin?... La ce bun să mai fii creștin, dacă nu te deosebești prin nimic? Nici prin lipsa fricii în fața suferinței, a bolii, a pericolului, a morții; nici prin lipsa

voracității față de lucrurile pe care le putem **amulge** vieții (deci, altui om) fie sufletește, **trupește** sau material; nici prin dragoste, **adică** prin renunțarea la apatie, răceală, uitare, ba chiar vădind o atitudine de-a dreptul ostilă, o amară, îndelungă și otrăvită ură... Să ne punem cu toții această întrebare. Nu mă pot numi nici măcar om în deplinul înțeles al cuvântului; sunt țărână, pământ și aparțin lumii animale, dar celei Dumnezeuiești nu aparțin. Scânteile acelei lumi mai licăresc uncori în mine; trec prin mine după cum trece o stea căzătoare pe cer. Pentru o clipă întunericul meu se luminează, doar pentru o clipă alt om poate surprinde ceva: în acest întuneric ceva a strălucit, ceva ce nu am mai văzut înainte... Nu mă pot numi nici creștin, pentru că dragostea din mine nu este pe măsura dragostei Dumnezeuiești, a dragostei poruncite de către Domnul: „Cine are poruncile Mele și le păzește, acela mă iubește...” Noi însă trecem pe alături de porunci.

„Nu este mai mare dragoste, decât să-și dea cineva viața pentru prietenii săi”. Apostolul Pavel, vorbind despre Iisus, spune că e prea puțin probabil să fie cineva gata să-și dea viața pentru prietenul său, pe când Hristos a murit pentru noi pe când noi îi eram încă dușmani, străini... El a murit nu doar pentru cei Care L-au cunoscut, au devenit ucenici ai Săi, vrednici sau nevrednici, ci

și pentru cei care L-au judecat cu judecata fărădelegii, și pentru cei care L-au răstignit fizic, L-au ținut pe cruce: „*Tată, iartă-i, căci nu știu ce fac!*” .

Așadar, pentru fiecare dintre noi trebuie să persiste întrebarea: sunt oare creștin? Poate oare cineva recunoaște în mine chipul lui Hristos? Să simtă bătaia dragostei lui Hristos în inima mea? Să cunoască înțelepciunea și dreptatea lui Dumnezeu în cuvintele și gândurile mele? Să afle căile Domnului în faptele mele, în felul în care mă uit la viață, la fiecare om, la Dumnezeu?

Apostolul Pavel spune că va veni moartea, iar după moarte judecata. Da! La fiecare dintre noi va veni moartea, și fiecare dintre noi, mai devreme sau mai târziu (când – nu putem cunoaște) se va înfățișa judecății lui Dumnezeu. Iar Hristos spune uneori și cuvinte aspre: judecata va fi fără milă pentru cei nemiloși, pentru cei fără inimă și fără dragoste... Și nu pentru că Dumnezeu se va arăta la fel de „nemilos” sau „fără dragoste”, ci pentru că mântuirea înseamnă a te afilia fluxului dragostei lui Hristos, a uni dragoste cu dragoste.

Iar dacă în noi nu este această dragoste, sau măcar capacitatea de a iubi, deschiderea pentru dragoste, setea față de aceasta, unirea e imposibilă. Ne vom scula și, după cuvintele lui Dostoievski, vom realiza că *unicul* sens al vieții a fost dragostea, iar

noi ne-am golit viața de orice sens, am **pustiit-o** și stăm fără conținut, fără măcar posibilitatea de a primi sensul pe care Dumnezeu ni-l poate da.

Judecata lui Dumnezeu nu înseamnă că Dumnezeu ne va măsura virtuțile, că ne va evalua priceperea în materie de credință. Cugetați asupra Evangheliei ce premerge Postului Mare: pilda Mântuitorului despre oi și capre. Toate întrebările ce se pun acolo se reduc la una: cât ai fost pe pământ, inima ta a fost vie sau de piatră? L-ai hrănit pe cel flămând? Pe cel înghețat l-ai încălzit? Pe cel gol l-ai îmbrăcat? Pe cel întemnițat, pe cel oropsit l-ai cercetat? A fost oare milă în tine, sau ai trăit doar în indiferență, în îngâmfare, în suficiență de sine, precum bogatul care chefuia în timp ce la poarta lui murca de frig și de foame Lazăr?...

Aceasta e unica întrebare ce va fi pusă: ai avut oare inimă de om în tine, sau ai avut în loc o piatră? Dacă ai avut dragoste omenească, atunci ea poate înflori pe măsura dragostei Dumnezeiești; iar dacă dragoste omenească nu e, atunci cu ce se poate uni dragostea lui Dumnezeu?...

Și nu trebuie să ne eschivăm de la propria judecată asupra noastră, zicând: Dar eu iubesc oamenii!... Pe toți oamenii, când sunt departe, îi iubim noi toți. Un scriitor își descria astfel unul dintre personajele sale: acest om într-atât de mult iubea întreaga

omenire, încât îl ura pe orice om în parte care îi deforma perfecțiunea imaginii sale despre lume... Da, acesta iubea, dar iubea o omenire ireală, inexistentă; pe când un om concret sau o gloată concretă nu le putea suporta. În oameni reali vedea hidoşenie şi visa la o frumuseţe desăvârşită nemaiîntâlnită, ce nu a fost şi nu va fi niciodată până la cea de-a Doua Venire.

Oare nu este astfel şi dragostea noastră faţă de lume? Iubim doar pe foarte puţini, dar şi pe aceia nu suntem în stare să-i iubim necondiţionat, fără preget. Ne certăm, ne răcim, întoarcem spatele... Apostolul Pavel ne spune: „Purtaţi-vă sarcinile unii altora, şi astfel veţi împlini porunca lui Hristos...”. Sarcini nu înseamnă doar necazuri, ci toată greutatea altei persoane, a altui om. A purta un oarecare timp povara unei dureri străine, a unei boli nu prea îndelungate, a unei certe mărunte – asta o putem face cu toţii; însă cât de cumplit este să vezi că atunci când durerea omului nu mai are capăt, boala nu se mai termină, sărăcia nu se mai încheie, după o scurtă perioadă în care compătimim pe acest om, îl ajutăm, îi acordăm atenţie, începem să ne răcim: oare nu mai au capăt boala, sărăcia, durerea lui? E timpul să se însănătoşască! E timpul să se ridice, să-şi vină în fire! Oare chiar toată viaţa îl vom purta în cârcă?... Altfel se poartă Dumnezeu cu noi. Cât durează viaţa noastră, toate aceste

decenii El ne aşteaptă, El rabdă. El **nădăjduieşte** şi mereu, tot timpul, se **străduieşte** să ne ajute...

Dar necazul nostru nu constă în faptul **că** nu-i iubim pe mulţi, căci nu suntem în stare s-o facem, inima noastră este îngustă (cum spune apostolul Pavel: „*strâmt* este în inimile voastre...”). Însă cât de rău, **nerăbdător**, fără blândeţe şi nechibzuit îi iubim pe cei despre care spunem că ni-s **dragi**! Cât de mult trebuie să cugetăm la **cei** ce ne înconjoară, întrebându-ne: cum este dragostea mea faţă de ei? Bucurie sau **povară**? Căci se întâmplă şi că dragostea poate să sufoce pe cineva, să-i fie acestuia **prilej** nu de libertate, ci de sclavie; omul **geme** din cauza a ceea ce numim noi „dragoste” atunci când ni se pare că ştim mai bine de ce anume are el nevoie, în ce constă fericirea lui, unde e bucuria lui, atunci când îi luăm şi ultima scânteie de libertate, de creativitate, deoarece dorim **să** conducem noi înşine viaţa lui, „spre binele lui“...

2.

Când ne gândim la pocăinţă, vedem **mereu** imaginea obscură sau cenuşie a **durerii**, a unei inimi strânse, a lacrimilor, a unei **tângiri** fără capăt pentru trecutul nostru, **atât** de întunecat şi de nevrednic. Nevrednic

de Dumnezeu, de noi, de viața care ne-a fost dată. Aceasta este doar o parte a pocăinței, mai bine zis trebuie să fie doar o clipă a ei. Pocăința trebuie să crească în bucurie și lucrare. Fără acestea, pocăința este neroditoare, fără acestea, ceea ce putea deveni pocăință se transformă în regret, regret steril care de cele mai multe ori omoară forța de viață în loc să o trezească, să o înnoiască.

Când, ca rezultat al unei cugetări profunde asupra noastră, asupra Evangheliei și asupra căilor lui Dumnezeu, ne punem în fața păcatului nostru, înaintea infidelității față de cea mai înaltă vocație a noastră, atunci desigur în inima noastră se înfinge o durere acută, o rușine adâncă pentru faptul că suntem atât de departe de ceea ce am fi putut fi, că semănăm atât de puțin cu ceea ce a pus la cale Domnul făurindu-ne. Însă aceasta trebuie să fie doar un impuls pentru a începe să trăim o viață nouă.

Da, trebuie să zăbovim asupra trecutului, să scrutăm cu privire neîndurătoare laturile întunecate ale vieții noastre, ale gândurilor și ale zvâcnirilor inimii, ale dorințelor, ale faptelor și ale atitudinilor. Să privim la acestea treaz și aspru, așa cum medicul examinează pe cel bolnav, așa cum privim uneori, la drum de noapte, calea: să nu ne rătăcim, să nu cădem.

Toate trebuie să le vedem, tot ce este accesibil privirii, și pentru toate să

răspundem cu sinceritate; să ne asumăm până **la capăt** rușinea, să primim până la capăt **suferința**, să nu căutăm scuze pentru ca **durerea** să fie mai puțin acută, iar rușinea mai puțin arzătoare.

Doar trăindu-ne umilința cu toată **puterea** posibilă ne putem rupe de ceea ce provoacă această umilință. Pe când, dacă încercăm să ne atenuăm puțin chipul **păcătoșeniei**, să ne facem rușinea ceva mai **acceptabilă** (măcar și zicându-ne: „Sunt **păcătos** ca și toți alții” sau „Cum aș fi putut **proceda** altfel!?”), dacă ne străduim să **înăbușim** în noi această durere, atunci pocăința devine imposibilă. Căci doar prin **conștientizarea** groazei, a puterii ucigașe a **păcatului**, a rușinii față de faptul că nu suntem vrednici de noi înșine – cu atât mai mult de alții și de Dumnezeu – putem găsi în noi **puterea** de a ne smulge din această **captivitate**; însă cât timp ne complacem în **captivitate**, rămânem captivi.

Aici vedem deosebirea dintre noi și **sfinții** despre viața cărora citim, începând cu apostolii și încheind cu mărturisitorii contemporani ai credinței. Aceștia au decis să **bea** până la capăt paharul propriei rușini și să-și **înfigă** în inimă, în conștiință, în toată **făptura** lor durerea acută a ceea ce **reprezentau** ei înșiși.

Însă când se întâmplă aceasta, nu **trebuie** nici să cădem în disperare, nici să

ne oprim aici. Amintiți-vă de cele scrise în Evanghelie, despre cum apostolul Petru se lăuda că va merge și la moarte cu Mântuitorul, că nimic nu-l va putea rupe de Hristos. Iar după ce Mântuitorul a fost legat și dus la judecata fărădelegii, s-a apropiat de Petru o slujnică tânără care nu l-a întrebat nimic mai mult decât dacă a fost și el cu Iisus Nazarineanul. Și Petru s-a lepădat de trei ori! Și a plecat, a ieșit din curte; și, întorcând fața, a întâlnit prin fereastra deschisă privirea Mântuitorului, și a plâns cu amar...

Iată, în acest moment, când a fost cuprins de rușinea propriei trădări, a necredincioșiei și a lașității sale, a lăudăroșeniei sale, inima i-a fost străpunsă de groază și a plecat amărât. Când însă l-a întâlnit pe Hristos, Acesta nu l-a întrebat: „Oare nu-ți este rușine? Cum de mai îndrăznești să Mi te înfățișezi după ce te-ai lepădat de Mine de trei ori?”, ci: „Petre! Mă iubești mai mult decât aceștia?” (adică decât ceilalți apostoli, care erau de față).

Oare mai poate fi pusă întrebarea dacă îl iubește Petru pe Hristos, când totul arată contrariul, din moment ce s-a lepădat de trei ori? Și se poate oare vorbi despre faptul că Petru l-ar putea iubi pe Hristos mai mult decât ceilalți ucenici? Ceilalți nu s-au lepădat; e adevărat – au fugit! dar, cel puțin, nu s-au lepădat... Poate doar dacă Petru și-ar

fi amintit cuvintele Mântuitorului rostite cu **un alt prilej**: „Căruia i se iartă mult, acela **iubește** mult”. Căruia i se iartă mult, în acela **naște** mai multă dragoste decât în cel căruia **l s-a iertat puțin**.

Întrebarea se pune astfel: „Ai păcătuit mai mult ca alții, și acestea ți se pot ierta; **va fi** oare dragostea ta pe măsura acestei iertări? Vei iubi tu oare în schimb mai mult decât oricare altul, care a păcătuit mai puțin?” Aici vorba este chiar de dragoste, **căci** Domnul vede adâncurile omului, și nu suprafața, nu doar aparențele ce le observăm noi. Când omul face o faptă sau alta, spune un cuvânt sau altul, înțelegem fapta sau cuvântul în măsura priceperii noastre. Hristos caută la profunzimile omului, și cunoaște *ce* anume stă în spatele cuvântului sau al faptei.

Hristos nu poate fi păcălit nici de ceea ce este la arătare, nici măcar de ceea ce este evident. De aceea El se adresează **adâncurilor** lui Petru, umbrite pentru un moment de frică, însă care s-au deschis iarăși după ce rușinea l-a ars și s-a pomenit **dintr-odată** și în fața conștiinței sale, și în **fața** Mântuitorului. Petru, în acel moment, umplut de bucuria că este iarăși în fața lui Hristos, că împăcarea este posibilă, că totul **este** posibil, chiar învierea, întoarcerea din **adâncurile** morții, Petru îi zice lui Hristos: „Da, te iubesc!”. Și Hristos îl întreabă despre

această dragoste de trei ori, la fel cum de trei ori Petru s-a lepădat de El. Și a treia oară, Petru, în sfârșit, se întoarce către o altă realitate: nu către sentimentul profund care sălășluiește în el și care alcătuiește esența finală a dragostei sale față de Hristos. El se întoarce spre conștiința faptului că iubirea sa este ascunsă, iar trădarea – vădită. Și atunci se adresează către Hristos: „Doamne! Tu știi toate! Tu știi că m-am lepădat de Tine. Însă, întrucât Tu pui întrebarea despre dragoste... Tu *știi*, desigur, că eu, totuși, te iubesc... Da, eu te *iubesc*!”.

Iată, acesta este momentul când procesul pocăinței se încheie. Păcatul a fost săvârșit, căderea a avut loc, omul s-a rușinat până la capăt; conștiința sa, privirea Domnului i-au spus acestea. El a răspuns acestei priviri și procesului de conștiință prin aversiune față de sine, prin lacrimi. Iar acum este refăcut, reînnoit de către dragostea lui Hristos.

Singur nu este posibil să-ți oferi iertarea. Nimeni nu are dreptul să spună: „Am săvârșit păcatul, am procedat nedemn față de cineva, m-am murdărit, însă acestea au trecut și acum pot să uit de toate.” Asta ar însemna să legalizezi starea ta păcătoasă, ar însemna să-ți declari dreptul de a fi nedemn de sine, de oameni și de Dumnezeu, de viață. De aceea, omul nu se poate ierta niciodată pe sine însuși, nu are un asemenea drept.

Pe de altă parte, însă, omul trebuie să fie în stare să primească iertarea ce i se oferă. Nu avem dreptul de a evita, de a refuza iertarea pe care o dă Dumnezeu sau un alt om, iertare care se oferă mereu cu un oarecare preț. Când omul rănit de noi, după ce a trecut de durerea și suferința pricinuită de noi, ne spune: „Fie ca pacea să fie între noi! Rana pe care mi-ai făcut-o s-a cicatrizat, durerea a trecut; ai fi putut să mă ucizi cu asta, însă, prin mila lui Dumnezeu, am rămas viu; și te iubesc suficient de mult ca să-ți dau pacea pe care Dumnezeu a sădit-o în sufletul meu”, atunci trebuie să fim în stare să ne smerim și să primim iertarea.

Ne împiedică de multe ori să primim iertarea propriea noastră mândrie: cum pot primi iertarea, recunoscând astfel că sunt, într-adevăr, vinovat? Recunoscând că eu însumi nu pot face nimic pentru mine și doar acest om, pe care l-am înjosit, l-am rănit, l-am furat, poate să-mi restituie propria mea demnitate. Cum pot oare să depind de altcineva într-o măsură așa de mare?...

Se întâmplă că ne este greu să primim iertarea anume din acest fel de mândrie, pentru că nu dorim să fim restaurați în propria demnitate din mila altcuiva; dorim ca această vrednicie să o avem noi înșine sau să câștigăm dreptul de a o avea. Dreptul la iertare însă nimeni nu poate să-l câștige, niciodată. După cum niciodată nu câștigă

dreptul de a fi iubit. Iar a fi iertat înseamnă că cineva te iubește într-atât de mult, încât este capabil să preia asupra sa păcatul tău și să-l curme în sine. De aceea, trebuie să fim pregătiți pentru a ne smeri și a primi această înjosire tămăduitoare. Și doar dacă o putem primi cu toată inima, cu întreaga conștiință, suntem pasibili de vindecare.

Astfel Hristos „l-a vindecat” pe Petru, adică i-a restituit integritatea celui ce s-a sfărmat în țandări prin lepădarea sa. E ca și cum ar fi adunat aceste țandări și ar fi restaurat din rămășițe omul integru, monolit. De aceea, mai apoi, Petru a putut vorbi atât de sincer, ca de la egal la egal, cu Hristos. Când Mântuitorul i-a spus: „Urmează-Mă!” și Petru a mers după El, întorcându-se, acesta l-a văzut nu departe pe Ioan și l-a întrebat pe Hristos: „Iar acesta? Tu m-ai întors pe mine la viață; oare nu are nevoie și el să-l întorci?”. Și aici Mântuitorul răspunde ferm: „Ce voi face cu el – Eu hotărâsc; *tu* să mergi după Mine.”... Acestea sunt spuse fiecăruia dintre noi, din momentul în care am trecut peste trăirea arzătoare a rușinii, am primit, am acceptat această nespusă durere acută ce ne copleșește atunci când conștientizăm păcătoșenia noastră.

Aici începe bucuria, bucuria pocăinței. În cartea părintelui Sofronie despre starețul Siluan este o povestire despre timpul când Siluan era tânăr, iar unul dintre consătenii săi

a săvârșit un omor, a ajuns la închisoare și și-a executat termenul de pedeapsă. Odată, viitorul stareț Siluan îl vede pe acesta la o sărbătoare în sat, cântând din armonică și jucând. Cuprins de groază, Siluan s-a apropiat de el și l-a întrebat: „Cum poți să joci și să te veselești, când știi că ai ucis un om!?”. Iar acest fost asasin îi răspunde: „Da, însă cât am fost la închisoare m-am pocăit adânc și am simțit la un moment dat că Hristos m-a iertat; și acum sunt iarăși întreg.” Aceasta este finalitatea pocăinței, viața nouă, înnoirea, nașterea de sus; fie numai și parțial, fie doar începutul vieții veșnice, însă al vieții veșnice venite cu toată puterea, cucerind întreaga ființă.

Foarte des se întâmplă ca cel ce vine la mărturisire să-mi spună: „Nu știu ce să mărturisesc, toate ca de obicei...”. Aceste cuvinte vorbesc despre o lipsă criminală de atenție asupra vieții. Oare e posibil ca cineva dintre noi să poată spune, după o singură zi trăită, că a împlinit toate ce erau cu putință și a dat tot ce a putut să dea? Că a fost de o castitate impecabilă în gândurile și simțămintele sale, că nu a ratat nici o faptă ce putea și trebuia să fie făcută, că nu a făcut nici un lucru ce ar fi nedesăvârșit? Cine ar putea spune că gândurile nu i s-au tulburat, că nu i s-a întunecat inima, voința nu i-a ezitat, faptele sau dorințele nu s-au pomenit a fi nevrednice? Dacă omul vine la mărturisire

și spune „Nu știu ce să spun”, înseamnă că acesta niciodată nu a cugetat asupra a ceea ce ar fi putut deveni (prin urmare, ar fi trebuit să devină), ci doar se compară cu ziua de ieri și cu oamenii ce sunt la fel de răi ca și el.

Iar când spunem: „Iată, an de an, spun una și aceeași”, mărturisim despre faptul că *niciodată* nu am trăit nici rușine, nici durere; că ne asumăm cu deplină liniște păcătoșenia. Da, eu mint – însă minte toată lumea! Da, fac lucruri netrebnice, însă așa fac și ceilalți; uit de Dumnezeu – dar mai e timp să-ți amintești de El? Trec pe alături de fiecare om care are nevoie de mine – însă cum aş putea să mă opresc la fiecare!? Și tot așa mai departe...

Dacă am putea vedea, măcar o singură dată, așa cum vede Dumnezeu, urmările a ceea ce facem sau a ceea ce nu facem; dacă am putea vedea cum o vorbă spusă sau nespusă, o faptă făcută sau nefăcută alcătuiesc începutul unui întreg șir de evenimente în viața altui om, dacă am putea vedea cât de fatale pot fi în soarta lor un cuvânt scăpat sau o mișcare fugară a altcuiva... Or, dacă suntem într-atât de neatenți cu noi înșine, atunci cu atât mai mult vom fi neatenți față de cei din jurul nostru; ceea ce li se întâmplă trece cu totul pe alături.

De aceea, venim de fiecare dată și ne căim de unele și aceleași fapte, pentru că nu am observat niciodată că un lucru sau altul

ne transformă în monștri, că nu mai semănăm cu chipul lui Dumnezeu, întipărit în adâncurile noastre. Ne este dată icoana spre păstrare, iar noi o distrugem, o profanăm, o întinăm pas cu pas, prin nepăsare, în accese de răutate, și nu răutate aprigă, ci răutate mărunță, infimă.

Uneori omul spune: „Nu mă pot rupe de păcatele mele! Dacă aş fi făcut un oarecare păcat mare, aş fi rămas zguduit, poate; însă toată mulțimea păcatelor mele mărunte se așază peste mine ca praful, neîmpovărându-mă. Te obișnuiești cu ele, după cum te obișnuiești să locuiești în dezordinea propriei locuințe”... Și nu realizăm că un anume număr de păcate mărunte este mai anevoie de depășit decât un păcat mare. Pentru că acest păcat mare poate, într-adevăr, să ne zguduie în așa măsură, încât te trezești chiar și neștiind ce e privegherea.

Iar păcatele zilnice... Este o povestire din viața lui Alexie, a acestui nebun rus din regiunea Voronejului. Au venit la el două femei. Prima se frângea sub conștiința unui păcat cumplit, săvârșit de ea; a doua se văita: „Sunt păcătoasă ca și toți; știți, părinte, e imposibil să trăiești și să nu păcătuiești”. Atunci Alexie le-a arătat prin exemplu viu ce înseamnă pocăința lor. Le-a trimis pe ambele în câmp; celei care a făcut un păcat cumplit i-a poruncit să găsească cel mai mare

bolovan pe care îl poate ridica și să-l aducă la el; celeilalte i-a spus să adune în șorț cât mai multe pietricele. Când femeile s-au întors, le-a spus ambelor să meargă și să pună pietrele exact acolo de unde le-au luat. Prima a mers direct către locul de unde luase bolovanul – urma lui era întipărită în pământ, iar cea de-a doua a cutreierat ore în șir câmpul, nefiind în stare să-și amintească de unde a luat o pietricică sau alta. Astfel a arătat acest nebun că nu trebuie să fii nepăsător față de lucrurile aparent mărunte, dar de care nu te mai poți dezbăra. Trebuie să cugetăm la acestea; pe de o parte pentru că, într-adevăr, dacă nu ținem seama de lucrurile mărunte, nu ne mai putem apoi descotorosi de ele. Iar pe de alta, pentru că, obișnuindu-ne să fim nepăsători față de cele mărunte, ne obișnuim să fim nepăsători în genere și începem să păcătuim tot mai mult, adică să ne schilodim tot mai mult, să distrugem și să necinstim chipul lui Dumnezeu din noi.

Am început prima discuție de la gândul morții. Fiecare mărturisire pe care o aducem trebuie să o aducem ca și pe cea din fața morții: fiecăruia moartea îi suflă în spate. Nimeni nu știe dacă va reuși să se pocăiască sau nu; nu pentru că va muri mâine, ci deoarece chiar și peste zece ani acesta poate să nu-și amintească și să nu se trezească... Dacă am sta în fața fiecărei mărturisiri cu gândul la faptul că acesta este momentul

decisiv al vieții: sau pășesc acum în Viața cea Veșnică, încă de aici, de pe pământ, sau rămân în afara ei, orice aș spune, — că, de, cică aș regreta că nu sunt desăvârșit, — cu toții am privi altfel la lucrurile mari și mărunte din viața noastră.

De altfel, ce înseamnă lucru mare și lucru mărunț? Uneori mărunțul ne ține mai strâns decât orice în captivitate. Apostolul Iacob spune că frâul mic ne permite să conducem un cal mare. Așa e și cu noi: uneori suntem dispuși să renunțăm la tot ce e păcătos doar pentru a nu renunța la ceva anume. Și diavolul ne ține în frâul său. S-ar părea că suntem cu tot trupul și sufletul în libertate, afară doar de un amănunt. Dar, fiind captivi într-o privință, suntem captivi în general. De noi depinde, însă, atitudinea trează, chibzuită și serioasă asupra stării noastre.

Dacă am examina păcătoșenia noastră, depărtarea noastră de Dumnezeu, diferența dintre ceea ce am fi putut fi și ceea ce suntem, nepăsarea noastră față de oameni dacă am conștientiza astfel toate acestea, le-am putea privi cu groază și, îngrozindu-ne cu adevărat de ele, vom putea auzi chemarea Mântuitorului: „Spune: dacă vei fi iertat, dacă îți voi spune acum că te iubesc cu toată viața Mea și toată moartea Mea, cu Crucea, cu Răstignirea și cu Învierea Mea, ai putea oare să răspunzi cu bucurie și recunoștință?”.

Cu bucurie pentru că, chiar dacă eu nu mă pot ierta și vindeca pe mine însumi, pot fi iertat și vindecat de puterea lui Dumnezeu. Iar cu recunoștință, deoarece, dacă lucrurile stau anume așa, atunci cu adevărat viața creștină se reduce la un singur lucru: cu tot cugetul, cu fiecare mișcare a inimii, cu toată voința și hotărârea, cu toate faptele mele să exprim Domnului mulțumire pentru faptul că sunt mântuit, pentru că sunt *atât* de iubit de El... Și dacă sunt într-atât de iubit, viața mea trebuie să devină un semn viu, nesfârșit al recunoștinței față de Dumnezeu, pentru că El este, pentru că El poate să ne iubească atât de mult.

Când procedăm urât, când vorbim ce nu se cuvine, când gândurile sumbre roiesc în capul nostru, iar pe inimă se lasă întunericul, începem atunci, dacă dorim să ne luminăm măcar puțin, să avem muștrări de conștiință.

Mustrările de conștiință nu sunt încă pocăință; poți să-ți reproșezi toată viața faptele urâte și cuvântul răutăcios, gândurile și simțirile întunecate, și să nu te mai îndrepti.

Mustrările de conștiință pot face din viața noastră un iad adevărat, însă muștrările acestea nu ne deschid porțile Împărăției Cerurilor; la ele trebuie să se adauge încă ceva: ceea ce alcătuiește inima pocăinței, și anume întoarcerea către Dumnezeu cu

nădejde, cu încrederea că lui Dumnezeu îi vor ajunge și dragostea ca să ne ierte, și puterea ca să ne schimbe.

DESPRE POCĂINȚĂ
(Cuvânt rostit în septembrie 1972
în eparhia Tulei)

Pocăința este cotitura vieții, răsturnarea gândurilor, schimbarea inimii ce ne întoarce cu fața către Dumnezeu într-o nădejde plină de bucurie și freamăt, în încrederea că, chiar dacă nu merităm mila lui Dumnezeu, Hristos a venit pe pământ nu ca să judece, ci ca să mântuiască, a venit nu la cei dreپți, ci la cei păcătoși.

Însă întoarcerea spre Dumnezeu cu nădejde, chemarea Lui în ajutor nu este încă totul, căci multe în viața noastră depind de noi înșine. Cât de des spunem: „Doamne, ajută-mă! Doamne, dă-mi răbdare, dă-mi neprihănire, dă-mi inimă curată, dă-mi cuvântul cel drept!...”? Iar când apare posibilitatea să acționăm potrivit cu propria rugăciune, după porunca inimii noastre, nu ne ajunge curajul să purcedem *prin faptă* la ceea ce cerem de la Dumnezeu. Și atunci pocăința noastră, avântul sufletesc rămân sterile.

Pocăința trebuie să înceapă anume de la această nădejde în dragostea lui Dumnezeu,

dimpreună cu nevointa, o nevointă dusă cu bărbăție, în care ne obligăm să trăim așa cum trebuie și nu cum am trăit până acum. Fără asta Dumnezeu nu ne va mântui; după cum spune Hristos: nu oricine spune „Doamne, Doamne” va intra în Împărăția lui Dumnezeu, ci doar cei ce vor aduce roadele ei. Iar pe acestea le cunoaștem cu toții: pacea, bucuria, dragostea, răbdarea, înfrânarea, smerenia – toate aceste roade minunate pot încă de pe acum transforma pământul în rai, dacă am putea să le rodim asemenea unui copac roditor...

Astfel, pocăința începe prin faptul că în inima noastră bate, dintr-odată, și vorbește conștiința, ne cheamă Dumnezeu și ne întreabă: „Încotro mergi? Spre moarte? Oare asta vrei?...”. Iar când noi răspundem: „Nu, Doamne! Iartă, miluiește, mântuiește!” și ne întoarcem către El, Hristos ne spune: „Eu te iert! Iar tu, drept mulțumire pentru aceasta, nu din frică, nu pentru a te izbăvi de chinuri, ci pentru că poți răspunde dragostei Mele cu dragoste, începe să trăiești altfel...”.

Iar mai departe? Primul lucru ce trebuie învățat este să ne acceptăm *întreaga* noastră viață: toate împrejurările, toți oamenii ce au intrat în ea – uneori, atât de dureros – trebuie acceptați. Până nu ne vom accepta viața până la capăt, fără a lăsa ceva din întregul ei, până nu o vom accepta ca din mână lui Dumnezeu, nu ne vom putea elibera de neliniștea

interioară, de captivitatea interioară și de protestul interior. Oricât am spune: „Doamne, vreau să fac voia Ta!”, din adâncurile sufletului răbufnește un strigăt: „Dar nu în asta! Nu aici!... Da, sunt gata să-l accept pe aproapele meu, însă nu pe *acest* aproape! Sunt gata să accept totul din ce-mi vei trimite; însă nu *ceea* ce îmi trimiți de fapt...”.

Cât de des, în clipele parcă de iluminare, spunem: „Doamne, acum înțeleg *totul*! Mântuiește-mă, mântuiește-mă cu orice preț!...”. Dacă în acest moment ni s-ar înfățișa înaintea Mântuitorul sau ar trimite un înger al Său ori un sfânt care să ne cheme cu voce înfiorătoare cerându-ne pocăință și schimbare a vieții, poate, în acest caz, am primi. Însă dacă în locul îngerului, al sfântului, dacă în loc ca Hristos să vină El Însuși, ni-l trimite pe aproapele nostru, și nu pe oricare, ci pe cel pe care nu-l respectăm, nu-l iubim, care ne pune la încercare, ne pune în fața întrebării vitale: „Pocăința ta, cum este ea, doar cuvinte sau și fapte?”, uităm atunci de promisiunile și sentimentele noastre, uităm pocăința și spunem: „*Pleacă* de la mine! *Nu de la tine* voi primi eu povață sau pedeapsă de la Dumnezeu, *nu tu* îmi vei descoperi viața cea nouă...”. Și trecem pe alături și de momentul, și de omul trimise de Dumnezeu spre a ne tămădui, pentru a păși cu smerenie în Împărăția lui Dumnezeu și a duce urmările păcatelor noastre cu răbdarea

și pregătirea de a le primi pe *toate* din mâna lui Dumnezeu (după cum noi înșine am promis). Și dacă nu ne vom primi viața astfel, dacă tot ce ne aduce ea nu vom primi ca din mâna lui Dumnezeu, atunci viața nu ne va fi calea spre veșnicie; vom căuta mereu o altă cale, pe când singura cale este Domnul Iisus Hristos.

Dar nici aceasta nu e îndeajuns. Suntem înconjurați de oameni cu care relațiile sunt uneori dificile. Cât de des așteptăm ca *celălalt* să vină să se căiască, să-și ceară iertare, să se umilească în fața noastră! Poate l-am ierta dacă am simți că s-a umilit într-atât, încât să ne fie ușor să-l iertăm. Trebuie să-l iertăm însă nu pe cel ce merită iertarea – oare Dumnezeu ne iartă pentru că o merităm? Oare atunci când mergem la Dumnezeu și-i spunem: „Doamne, mântuiește-mă! Doamne, iartă-mă! Doamne, miluiește-mă!” putem adăuga „pentru că merit!”? Niciodată! Așteptăm iertarea de la Dumnezeu din dragostea Sa curată, dragostea jertfirii și a crucii... Asta așteaptă și de la noi Hristos în privința fiecărui aproape al nostru; trebuie să iertăm aproapele nu pentru că merită iertarea, ci pentru că suntem cu toții ai lui Hristos, pentru că ne este dat de Însuși Dumnezeul Cel Viu și Hristos Cel Răstignit *să iertăm*.

Adesea ne pare: iată, dacă aș putea să uit durerea ce mi-a pricinuit-o, l-aș ierta. Însă

nu pot uita – Doamne, dă-mi uitare!... Aceasta nu este iertare: a uita nu înseamnă a ierta. Să ierți înseamnă să vezi omul așa cum este, în păcatul său, în insuportabilitatea sa, în toată povara pe care o prezintă pentru viața ta, și să spui: Am să te duc ca pe o cruce; am să te duc până în Împărăția lui Dumnezeu, vrei tu asta sau nu. Ești bun, ești rău, am să te iau pe umerii mei, am să te aduc Domnului și am să spun: „Doamne, l-am purtat pe acesta toată viața, căci îmi era milă să nu piară cumva. Acum iartă-l, pentru că eu l-am iertat!...”

Cât ar fi de bine dacă am putea să ne ducem unul altuia poverile, dacă am putea să ne ducem și să ne susținem unul pe altul; să nu ne străduim să uităm ci, dimpotrivă, să ținem minte. Să ținem minte cine și ce slăbiciuni are, ce păcat are, ce are în neregulă și să nu-l ispitim în aceasta, să-l ocrotim pentru a nu fi expus ispitei în ceea ce ar putea să-l piardă... Dacă am putea să ne purtăm astfel unii față de alții! Dacă am înconjura omul cu grijă și dragoste, câți oare nu s-ar trezi, câți oare nu s-ar învrednici de iertarea ce li se dă *în dar*!...

Aceasta este calea pocăinței: să „intri” în tine, să te înfățișezi Domnului, să te vezi un condamnat care nu merită nici iertare, nici milă, și în loc să fugi, ca și Cain, de la fața lui Dumnezeu, să te întorci către El și să spui: „Cred, Doamne, în dragostea Ta, cred în

Crucea Fiului Tău, cred, ajută necredinței mele!...”. Și apoi să urmezi calea lui Hristos, după cum am spus: să primești totul din mâna lui Dumnezeu, din toate să aduci roadele pocăinței și ale dragostei și să ierți primul pe fratele nostru, neașteptând îndreptarea lui, să-l duci ca pe o cruce, să te răstignești, dacă este nevoie, pe ea, pentru a avea puterea, precum Hristos, de a spune: „Iartă-i, Părinte, căci nu știu ce fac...”. Și atunci Însuși Domnul, Care a spus: „Cu ce măsură măsurați, cu aceea vi se va măsura... Iertați, după cum și Tatăl vostru Cerească iartă!”, El nu va rămâne dator: vă va ierta, îndrepta, mântui și, încă de pe pământ, precum sfinților, vă va dărui bucuria cerească.

Să fie așa, să înceapă în viața fiecăruia dintre noi, astăzi, măcar puțin din această cale a pocăinței, pentru că acesta este de pe acum începutul Împărăției lui Dumnezeu. Amin.

DESPRE MĂRTURISIRE

Adesea sunt întrebat: cum trebuie să te mărturisești?... Răspunsul la aceasta, pe cât se poate de direct și hotărât, este: mărturisește-te ca și cum acest ceas ar fi cel din urmă, ca și cum ar fi ultima oară aici pe pământ când poți aduce pocăință pentru toată viața ta, înainte de a păși în veșnicie și a sta în fața judecății lui Dumnezeu, ca și cum ar fi ultima clipă când poți să arunci din spate povara unei îndelungi vieți trăite în păcat și nedreptate, pentru a intra liber în Împărăția lui Dumnezeu.

Dacă am gândi astfel despre mărturisire, înainte de a ne înfățișa la ea, știind – nu doar imaginându-ne, ci știind cu tărie – că putem în orice moment să murim, atunci nu ne-am pune înainte atâtea întrebări deșarte; mărturisirea ne-ar fi atunci necruțător de sinceră și adevărată, ar fi directă, nu ne-am strădui să ocolim cuvintele ce ne umilesc, ne înjosesc; le-am pronunța cu toată duritatea adevărului. Nu ne-am gândi la cele ce trebuie să le

spunem sau să nu le spunem; am spune tot ce, în conștiința noastră, apare ca nedreptate, ca păcat: tot ceea ce ne face nevrednici de demnitatea noastră umană, de numele nostru de creștin. Nu am avea nici un sentiment că ar trebui să ne protejăm de la unele sau alte cuvinte dure, necruțătoare; nu ne-am mai întreba dacă trebuie să spunem una sau alta, pentru că am ști cu ce poți intra în veșnicie și cu ce *nu poți* intra...

Iată cum trebuie să ne mărturisim. Este simplu, cumplit de simplu, însă nu o facem, pentru că ne este teamă de această simplă, necruțătoare sinceritate față de Dumnezeu și față de oameni.

Ne pregătim acum de Nașterea Domnului; în curând va începe Postul Nașterii. Este perioada ce ne amintește de faptul că va veni Hristos, că în curând va fi printre noi. Atunci, cu aproape două mii de ani în urmă, El a venit pe pământ, a trăit printre noi, a fost unul dintre noi; Mântuitorul, El a venit să ne caute, să ne dea speranță, să ne încredințeze de dragostea lui Dumnezeu, să ne încredințeze că totul este posibil, numai să credem în El și în noi înșine...

Acum va veni timpul când El va sta iarăși în fața noastră – sau în ceasul nostru din urmă, sau în ceasul judecății din urmă. Și atunci se va înfățișa Răstignit, cu mâinile și

picioarele pironite în cuie, cu fruntea rănită de spini, iar noi vom privi la El și vom vedea că e răstignit deoarece *noi* am păcătuit; El a murit deoarece *noi* am meritat condamnarea la moarte, pentru că *noi* am fost vrednici de osândă veșnică din partea lui Dumnezeu.

El a venit la noi, a fost unul dintre noi, a trăit printre noi și a murit pentru noi. Ce vom putea spune atunci? Judecata nu va consta în faptul că El ne va judeca; judecata va fi să-L vedem pe Cel pe Care noi L-am *ucis* prin păcatul nostru și Care stă acum în fața noastră cu toată dragostea Sa. Iată, pentru a preveni această groază, trebuie să stăm la fiecare mărturisire ca și cum am fi în cel din urmă ceas, în ultima clipă de nădejde înainte de a vedea aceasta.

2.

Spuneam că fiecare mărturisire trebuie să fie astfel, de parcă ar fi ultima din viața noastră, iar prin această mărturisire să facem bilanțul, căci orice întâlnire cu Dumnezeu nostru Cel Viu este o ultimă treaptă în fața judecății finale, decisive, hotărâtoare asupra sorții noastre. Nu te poți înfățișa Domnului și să ieși fără a fi sau condamnat, sau îndreptățit. De aceea, survine întrebarea: cum să ne pregătim de mărturisire, ce păcate să aducem înaintea Domnului?

În primul rând, fiecare mărturisire trebuie să fie cât se poate de personală, *a mea*, și nu una comună, ci a mea personală, căci aici se hotărăște soarta *mea* personală. De aceea, oricât de imperfectă ar fi propria judecată asupra noastră, începem de la ea; începem prin a ne pune întrebarea: de ce mă rușinez în această viață? Ce vreau să ascund de fața lui Dumnezeu și de judecata propriei conștiințe, de ce mi-e *teamă*? Iar la această întrebare mereu nu este lesne de răspuns, întrucât atât de des obișnuim să ne ascundem de propria judecată, încât atunci când privim înăuntru cu speranța și intenția de a găsi ceva adevărat despre noi, ne este foarte anevoie să o facem; însă cu asta trebuie să începem. Și dacă la mărturisire nu am aduce nimic altceva, aceasta ar fi deja o mărturisire adevărată, a mea, personală.

În afară de asta, există și multe altele. Doar să aruncăm o privire în jur și să vedem *ce* gândesc oamenii despre noi, *cum* reacționează față de noi, *ce* se întâmplă atunci când suntem printre ei, și vom găsi un nou teren, un nou motiv de judecată asupra noastră...

Știm că nu aducem mereu pacea și bucuria, binele și dreptatea în soarta oamenilor; ajunge doar să ne uităm la cei mai apropiați ai noștri, oameni pe care îi întâlnim și într-un fel și în altul, și devine limpede cum e viața noastră: pe atâția i-am

rănit, pe atâția i-am desconsiderat, pe atâția i-am nedreptățit, pe atâția i-am ispitit! Și, iată, o nouă judecată ne stă înaintea, pentru că Domnul ne avertizează: ce am făcut unuia dintre aceștia mici, adică fraților Săi mai mici, Lui i-am făcut-o.

Iar mai departe să ne gândim cum judecă oamenii despre noi: adesea judecata lor este amară și dreaptă; adesea dorim să *nu știm* ce gândesc despre noi oamenii, căci acesta e adevărul și judecata noastră. Alteori se întâmplă altfel: oamenii ne iubesc sau ne urăsc pe nedrept. Ne urăsc pe nedrept atunci când noi urmăm dreptății lui Dumnezeu, iar aceasta nu încapă în ei. Și ne iubesc pe nedrept când ne iubesc pentru faptul că ne acomodăm ușor la nedreptatea vieții și suntem iubiți nu pentru virtuți, ci pentru trădarea dreptății Dumnezeiești.

Dar aici iarăși trebuie să pronunțăm sentința asupra noastră, știind că uneori suntem nevoiți să ne căim de faptul că oamenii ne sunt binevoitori, că ne laudă. Hristos ne-a mai avertizat: „Vai vouă, dacă toți oamenii vă vor vorbi de bine...”.

Și, într-un sfârșit, putem să ne adresăm judecății Evangheliei și să ne întrebăm: cum ar judeca despre noi Mântuitorul dacă ar privi (ceea ce, de fapt, o și face) la viața noastră?

Puneți-vă aceste întrebări și veți vedea că mărturisirea vă va deveni și serioasă, și

profundă, și că nu veți mai fi nevoiți să aduceți deșertăciunea, gângureala copilărească, demult ponosită, ce îmi este dat să o aud atât de des. Și nu implicați pe alți oameni în spovedania voastră: ați venit să mărturișiți păcatele *voastre*, și nu ale altora. Circumstanțele păcatului au importanță doar atunci când ele nuanțează păcatul și responsabilitatea voastră; iar povestirea despre ce și cum s-a întâmplat nu are nici o atribuție la mărturisire, ci doar slăbește în voi conștiința vinovăției și duhul pocăinței.

Se apropie zilele în care, probabil, veți posti cu toții. Începeți *acum* să vă pregătiți pentru a aduce o pocăință matură, conștientizată, profundă și responsabilă pentru a vă curăța.

3.

Am vorbit deja despre ceea ce poate trăi conștiința noastră, începând de la felul în care ne mustră și continuând cu felul în care ne văd oamenii. Iar acum să facem încă un ultim pas în această încercare a conștiinței noastre. Ultima judecată asupra conștiinței nu o facem noi, nu o fac oamenii, ci Dumnezeu; și Cuvântul Său, și judecata Sa le descoperim în Evanghelie, însă atât de rar suntem în stare să o citim simplu și cu luare aminte!

Dacă ne afundăm în paginile Evangheliei cu toată simplitatea inimii, fără a ne strădui să scoatem din ele mai mult decât putem primi și, mai cu seamă, mai mult decât putem înfăptui în viață, dacă vom trata Evanghelia cu sinceritate și simplitate, o să vedem că cele spuse acolo pot fi împărțite parcă în trei compartimente.

Sunt lucruri a căror dreptate ne este evidentă, însă nu ne frământă sufletele. Vom consimți lor; cu mintea înțelegem că lucrurile stau anume astfel, nu ne împotrivim nici cu inima, însă cu viața nu ne atingem de aceste aspecte. Sunt adevăruri evidente și simple care însă nu devin viață pentru noi. Aceste locuri din Evanghelie* ne spun despre faptul că mintea noastră, capacitatea noastră de a înțelege lucrurile sunt în pragul a ceva ce nu putem pătrunde nici cu mintea și nici cu voința. Aceste locuri ne acuză de superficialitate și pasivitate, aceste locuri ne cer ca, nemaiașteptând să se încălzească

* Vlădica Antonie nu specifică locurile evanghelice la care se referă, adresându-se turmei sale care, probabil, cunoștea Sfânta Scriptură suficient pentru a repera aluziile care se fac în omilie. Credem că din categoria locurilor evanghelice pe care citindu-le îndată le dăm la o parte ca pe ceva ce nu mai poate fi înfăptuit sunt și cele care se referă la păcatele cu gândul: „Dacă se uită cineva la o femeie și o pofteste, a și curvit cu ea” sau cele care cer de la noi mai multă hotărâre: „Cel ce iubește pe tată sau pe mamă, mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine” și altele ca acestea.

inima noastră rece, să purcedem să înfăptuim voia lui Dumnezeu, din simplul motiv că suntem slugile lui Dumnezeu.

Sunt și alte locuri: dacă vom privi cu sinceritate în sufletul nostru, vom vedea că ne întoarcem de la ele, că nu suntem de acord cu judecata lui Dumnezeu, că, dacă am avea o nefericită bărbăție și putere de a ne răscula, atunci am face-o, ne-am răscula asemenea celor ce conștientizează cât de cumplită este porunca dragostei lăsată de Domnul, căci cere sacrificiu și lepădare de tot ce este individual, de egoism; aceștia doresc ca porunca dragostei să nu mai existe.

Așa au fost, probabil, și mulți dintre cei ce-L înconjurau odinioară pe Hristos și care, voind să creadă în El, așteptau de la El minuni, pentru a încerca apoi să-L urmeze fără pericol pentru persoana și viața lor. Au existat probabil și cei ce au venit la groaznica Răstignire cu gândul că, dacă Hristos nu va coborî de pe cruce, dacă nu va face o minune, înseamnă că El nu a avut dreptate, înseamnă că El nu este omul lui Dumnezeu și înseamnă că poate fi uitat cumplitul său cuvânt că omul trebuie să moară pentru sine și să trăiască doar pentru Dumnezeu și pentru ceilalți.

Atât de des stăm în jurul Mesei Domnului, mergem la biserică cu un fel de precauție: nu cumva dreptatea lui Dumnezeu să ne rănească de moarte și să ne ceară

ultimul lucru pe care-l avem – pe noi înșine... Atunci când găsim în noi acest sentiment, fie în privința poruncii dragostei, fie în privința oricărei alte porunci concrete prin care Dumnezeu ne explică varietatea infinită a dragostei creatoare, profunde, atunci putem măsura cât de departe suntem de duhul Domnului, de voia Sa, și putem atunci pronunța asupra noastră sentința adevărată.

În sfârșit, sunt locuri în Evanghelie despre care putem vorbi prin cuvintele călătorilor în Emaus, când Hristos a vorbit cu ei pe drum: „Oare inima noastră nu ardea în noi când El ne vorbea?...”

Aceste locuri, cât de puține ar fi, trebuie să ne fie foarte scumpe, întrucât ele vorbesc că în noi este ceva unde noi și Hristos suntem de un duh, de o inimă, de o voință, de un gând, că de acum ne-am înrudit cu El, am devenit prin ceva dintre ai Săi. Aceste locuri trebuie să le păstrăm în memorie ca pe o comoară, pentru că ne permit să trăim fără *a lupta* continuu împotriva răului din noi, ci străduindu-ne să dăm libertate vieții și biruință laturilor care sunt în noi de acum dumnezeiești, de acum vii, de acum pregătite pentru preschimbare și pentru a deveni parte a vieții veșnice.

Dacă ne vom apleca atenția asupra fiecăreia dintre aceste grupări de momente, porunci, cuvinte ale lui Hristos, ni se va

înfățișa ușor propriul nostru chip, ne va deveni limpede cine suntem noi și, atunci când vom veni la mărturisire, ne va fi clară nu doar judecata propriei conștiințe, nu doar judecata omenească, ci și cea a lui Dumnezeu; și nu doar ca o groază, nu doar ca o condamnare, ci ca o imagine a întregului drum și a tuturor posibilităților ce sunt în noi: posibilitatea de a deveni în fiecare clipă și de a fi oameni iluminați, scripitori cu duhul, cum reușim să fim câteodată, și posibilitatea de a învinge în noi, pentru Hristos, pentru Dumnezeu, pentru oameni, pentru propria noastră mântuire, ceea ce avem străin de Dumnezeu, ceea ce este mort, ce nu are cale în Împărăția lui Dumnezeu. Amin.

DESPRE ÎMPĂRTĂȘANIE

(Cuvânt rostit în Postul Mare, 1967)

În aceste săptămâni ale Postului Mare mulți dintre noi se vor împărtăși cu Sfintele Taine; împărtășirea trebuie făcută cu luare aminte, știind *ce* facem, *ce* cerem și *la ce* mergem.

Să te împărtășești înseamnă să-L chemi pe Domnul să se unească cu tine nu doar sufletește, ci chiar în trupul nostru, încât viața noastră să se facă viața lui Hristos, iar viața lui Hristos – viața noastră. De aceea, de fiecare dată când ne împărtășim, dacă continuăm să săvârșim faptele întunericului, îl obligăm pe Hristos, în mod despotic, chinuitor, să meargă pe aceeași cale pe care a fost purtat în cumplitele zile ale Răstignirii Sale, spre pătimire și ocară. Trebuie să ținem minte asta.

În același timp, dorim să căpătăm de la Domnul viață nouă ce izvorăște, străbate cu prisosință și ni se dăruiește, căci atunci când vine Hristos la noi și ne unește cu Sine, viața veșnică ne cucerește și intră în noi. Însă această nouă viață nu o primim: dorim să-i

trăim bucuria, dar nu dorim să-i purtăm povara: pe pământ, această viață veșnică este și tragedie și povară, nu doar bucurie triumfătoare. Începem, pe de o parte, să trăim cu viața veacului ce va să fie, însă doar atunci această viață rămâne în noi, când ne depărtăm de faptele răului, de viața întunericului, a stricăciunii și a morții, când ne depărtăm conștient, printr-un efort al voinței, prin neîndurare față de sine, de slăbiciunile noastre; când alimentăm această viață cu rugăciune și cu trăirea evanghelică, adică cu fapte ce nu constituie o ocară a acestei vieți în sine.

Mai există un aspect: îl rugăm pe Dumnezeu să ne unească cu Sine, să ia toată povara vieții noastre și să o ducă împreună cu noi; în același timp, trebuie să fim pregătiți să luăm asupra noastră soarta Fiului întrupat al lui Dumnezeu, să aparținem cerului, lui Dumnezeu, dreptății, cu toate consecințele ce pot surveni de aici: mai întâi de toate, cu lupta lăuntrică cu nedreptatea și moartea ce sunt în noi; apoi, cu hotărârea de a apăra dreptatea lui Dumnezeu, taina Împărăției Sale, dragostea Dumnezeiască pe pământ față de alți oameni, chiar și acolo unde asta înseamnă să sacrifici ceva, să te sacrifici pe tine însuși.

Și, în sfârșit, cu hotărârea de a fi, pentru această dreptate, renegat, oropsit, străin pentru cei ce, conștient sau nu, se ridică

împotriva ei. Astfel, pregătindu-ne de împărtășirea cu Sfintele Taine, vom fi cât se poate de atenți și de reculeși, ne vom pregăti de o mărturisire conștientă pentru a ne dezice de nedreptatea din noi, pentru a ne întoarce de la ceea ce poate să ne robească. Ne vom pregăti ca, după mărturisire și unirea cu Hristos, să începem să trăim cu viață nouă, *oricât ne-ar costa asta*.

Dacă vom face astfel, atunci darul Sfintei Împărtășanii, unirea cu Hristos, râvnirea harului Duhului Sfânt, acele noi, nespuse relații ce se creează între noi și Tatăl Cerească, iar prin El – cu toți oamenii, vor aduce roadă. În caz contrar, ne vom mâhni de faptul că, apelând la Dumnezeu, rămânem fără ajutor și puteri – nu pentru că Dumnezeu nu ne oferă acest ajutor și nu pentru că nu avem putere, ci pentru că cele date de Dumnezeu le irosim cu atâta ușurință în deșertăciunea vieții.

De aceea, să purcedem acum cu bucurie spre viața cea nouă, cei ce s-au împărtășit și cei ce au încă în față acest triumf și această bucurie de nedescris, și să trăim astfel ca prin noi cerul să trăiască pe pământ, iar Împărăția Cerului din noi să cucerească totul din jurul nostru, de la cele mai mărunte la cele mai mari. Amin.

DESPRE POST ȘI ÎMPĂRTĂȘANIE
(Cuvânt rostit la 30 noiembrie 1986)

În aceste zile ale Postului Nașterii, ce ne vor duce la triumful Întrupării Domnului, Biserica, prin cuvintele Mântuitorului Însuși, ne avertizează cu destulă claritate și severitate. În pilda de astăzi, despre bogatul nebun, Hristos vorbește despre hambarele arhipline de bunuri materiale; suntem însă cu toții bogați în foarte diferite feluri, și nu neapărat în primul rând material.

Cât de mult contăm noi pe relațiile cu Dumnezeu, cât de temeinică susținere găsim în cuvintele evanghelice, cuvinte ale Mântuitorului Însuși, în cuvintele apostolilor, în credința noastră ortodoxă! Cu cât mai mult înaintăm în viață, cu atât adunăm mai multe gânduri, cunoștințe, și înseși inimile noastre devin mai bogate în simțirile ce răspund frumuseții cuvântului lui Dumnezeu. Dar nu asta ne mântuiește: ne mântuiește puterea lui Dumnezeu, harul lui Dumnezeu, care ne îndrumă la orice pas și ne pot curăța și preschimba.

Cu toate acestea, deși Dumnezeu ne oferă harul Său fără nici o limită, nu suntem apti de a-l primi decât într-o măsură foarte mică. Aproape că nu suntem în stare să-i deschidem harului ușa inimii noastre; tăria voinței ne înșeală; nu ne ajunge îndrăzneala să mergem pe calea pe care singuri ne-am ales-o pentru că este atât de frumoasă și plină de viață. Apostolul Pavel ne oferă o imagine: ne asemănăm lăstarilor vestejiți ce sunt altoiți, rană în rană, la pomul aducător de viață, care este Hristos. Da, suntem altoiți – însă câtă sevă de viață poate pătrunde în capilarele unui lăstăraș? Câtă viață este dată și câtă primită? Asta depinde de cât sunt de tare deschise capilarele lăstarului și câtă sevă poate circula liber prin el, iar asta depinde de noi.

Acum vine vremea postului, a reculegerii, vreme ce ne va aduce față în față cu Dumnezeu întrupat, venit să ne mântuiască. Venirea Lui e însă și judecata Lui, căci nu-L poți întâlni pe Hristos fără a te înfățișa, totodată, și judecății. Se va găsi oare în noi ceva comun, înrudit cu Fiul lui Dumnezeu, Care prin dragostea Sa, jertfindu-Se și răstignindu-Se, Se dă în mâinile noastre? Sau va trebui să stăm înaintea Lui și să spunem: am primit darurile Tale, dar nu am adus rod, ca și sluga din pildă, care a primit talantul și l-a îngropat în pământ?

Vom semăna celor ce au fost chemați la nunta fiului de împărat și au refuzat: unul că și-a cumpărat țarină; acesta a vrut să stăpânească pământul, dar pământul a pus stăpânire pe el; sau altul, care avea treburi pe pământ și nu avea timp pentru a se rupe de ocupațiile sale și pentru a fi alături de Dumnezeu; sau celălalt, care și-a găsit nevastă după inima sa, și în inima sa n-a mai rămas loc și pentru a împărtăși bucuria Mirelui Împărătesc. Această pildă se va citi la sfârșitul Postului Nașterii, chiar în ajunul sosirii Mântuitorului. Cum ne vom pregăti pentru ea? Vom aduna mai departe, fără a aduce rod?

Postul nu înseamnă că trebuie să cerșim și mai insistent de la Dumnezeu; postul nu înseamnă că trebuie să venim la Împărtășanie mai des ca de obicei. Postul este vremea în care trebuie să ne înfățișăm judecății lui Dumnezeu, să luăm aminte la vocea conștiinței noastre și poate chiar să ne abținem de la Împărtășanie, dacă nu ne putem apropia cu vrednicie de ea.

Iar a te împărtăși cu vrednicie înseamnă ca înainte de a primi Sfintele Daruri să te împaci cu cei cu care te afli în ceartă; trebuie să ne oprim asupra gândurilor ce descoperă trădarea noastră față de Dumnezeu și necredința față de oameni – și să facem ceva în această direcție; trebuie să ne împăcăm cu Dumnezeul cel Viu, pentru a nu ne

surprinde în situația că a murit zadarnic pentru noi. Astfel, de datoria noastră acum este să cugetăm profund asupra noastră, să ne supunem unei judecăți aspre și necruțătoare și să venim la Împărtășanie prin mărturisire și pocăință, printr-o cercetare amănunțită a propriei vieți, pentru a nu ne pomeni condamnați, apropiindu-ne cu nevrednicie de Sfânta Cină.

Iar asta presupune câteva lucruri simple, însă indispensabile: nu poți veni la Împărtășanie dacă ai întârziat la Liturghie; nu poți veni la Împărtășanie dacă nu te-ai pregătit în decursul săptămânii prin rugăciune și prin cercetarea conștiinței, prin împlinirea Rânduiei de dinaintea Împărtășaniei. Dacă Rânduiala ți se pare a fi prea lungă pentru a o citi sâmbăta după slujba Privegherii, atunci o poți repartiza pe întreaga săptămână, adăugând-o la rugăciunile de seară și dimineață. În orice caz, disciplina pe care trebuie să o avem *mereu*, trebuie să fie în aceste zile și mai strictă. Iar Biserica Ortodoxă ne învață că cei ce doresc să se împărtășească, trebuie să ia parte la Privegherea de sâmbătă astfel, încât să se pregătească de întâlnirea cu Domnul *în ziua Învierii Sale**.

* Vlădica Antonie vorbește ca un reprezentant al tradiției practicate în Biserica Rusă, unde cel ce se împărtășește, pe lângă canonul Sfintei Împărtășanii cu

Toate acestea nu sunt niște „reguli” formale, disciplinare; sunt niște chemări ce ne duc de mână în adâncurile vieții duhovnicești, către o mai vrednică — sau, cel puțin, către o mai puțin nevrednică — întâmpinare a Domnului. Să pășim, deci, în Post pregătindu-ne prin o mai strictă disciplină a minții, cercetând cu luare aminte orice mișcare a inimii: ce atitudine avem față de noi, față de alții, față de Dumnezeu, cum învățăm de la Biserică rugăciunea, închinarea și ascultarea poruncilor Dumnezeiești?

Să privim, de asemenea, cu mai multă atenție decât o facem de obicei, la rigorile ascetice ale postului. Ele sunt rânduite pentru a ne ajuta să ne scuturăm relaxarea și supunerea față de slăbiciuni, pentru a trezi

rugăciunile rânduite, este dator să ia parte la slujba privegherii. Fără această condiție nimeni nu este împărtășit, nici măcar preoții nu slujesc Liturghia dacă nu au slujit seara Vecernia. S-a mai împământănit ca, pe lângă canonul cu rugăciunile de dinaintea Împărtășaniei din Ceaslov, să se citească și Canonul Pocăinței, Paraclisul Maicii Domnului, Canonul Îngerului păzitor, un Acatist, o catismă din Psaltire, un capitol din Sfânta Evanghelie și două din Apostol; pravilă care până astăzi apare menționată în liturghierele și ceasloavele slavonești. Probabil la această pravilă se referă vlădica atunci când admite citirea ei de către mireni de-a lungul întregii săptămâni. Trebuie, totuși, să specificăm că această practică este izvorâtă din evlavie, fără însă să aibă în spate și niște restricții canonice, după cum nu este prevăzut canonic nici postul de trei zile sau de o săptămână impus de anumiți duhovnici înainte de Sfânta Împărtășanie.

atenția și trezvia, pentru a nu ne permite să ne împotmolim în cotidianul ce împiedică suirea noastră către Dumnezeu.

Respectați aceste sfaturi, pregătiți-vă cu atenție pe întreg parcursul Postului, așteptând venirea Domnului, însă nu cu pasivitate, ci într-o stare de veghe scrutătoare, cu care străjerul așteaptă sosirea Împărătesei sau a Împăratului său. Să ținem minte că a te afla în prezența lui Dumnezeu este cea mai mare cinste, cel mai sfânt lucru care ni se poate întâmpla; acesta nu este un „drept” al nostru, ci o imensă onoare pe care ne-o acordă Dumnezeu; să ne comportăm, așadar, pe măsură! Amin.

RUGĂCIUNE ÎNAINTE DE SFÂNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

*(Fragment din mărturisirea de obște
rostită în decembrie 1978)*

Doamne, acum mă înfățișez înaintea Ta, cu toată nedreptatea mea și îmbrăcat în harul Tău; Doamne, ca pe fiul rătăcit, ca pe oaia cea pierdută, caută-mă, iartă-mă și mă tămăduiește! Doamne, în tot ceasul greșesc înaintea Ta. Nu am în mine bucuria întâlnirii Tale; nu am strădanie în căutarea Ta! Doamne, cât de ușor îmi este în deșertăciunea vieții, în gândurile ușuraticе; Doamne, cât de greu îmi este în tăcere și închinare, în rugăciune și singurătate să stau în fața Ta! Doamne, iartă-mă. Dacă Te-aș fi iubit, Te-aș căuta mereu, Te-aș râvni ziua și noaptea, m-aș bucura de orice clipă de singurătate pentru a fi cu Tine; dar nu este așa. Doamne!... Tu mi-ai dat viața. M-ai chemat să fiu prietenul Tău, ai venit pe pământ, devenind unul dintre noi, om, înrudit după trup cu noi; ai murit pe cruce, întâlnind în mâhnire moartea în grădina Ghetsimani;

Doamne, și drept răspuns la toate acestea nu pot să-Ți aduc mulțumirea ce m-ar sili să-mi schimb viața, să trăiesc cu Tine, pentru Tine,

pentru lucrarea dragostei Tale. Dumnezeuule, dacă Te-aș fi iubit, Te-aș fi căutat și Ți-aș fi slujit. Și iartă minciuna cuvintelor mele, când vorbesc despre viața mea; Doamne, ridică-mă! Trupul meu este străpuns de harul împărtășirii Tale, toată viața mea este unită prin botez cu Tine; prin Duhul Tău cel Sfânt ce L-ai trimis, cu darul mirungerii pecetluindu-mă. Doamne, ai spus Apostolilor Tăi că nimic nu ne poate rupe de la dragostea Ta; dă-mi, Doamne, să mă trezesc din moartea păcatelor mele, din somn și stricăciune! Doamne, izbăvește-mă de uitare, de micimea sufletului, de nemulțumire, de nesimțirea împietrită!

Doamne, în tot ceasul păcătuiesc înaintea Ta și prin purtarea mea față de aproapele meu; Oare nu Tu, Doamne, ai spus: „Ce veți face unuia dintre aceștia mici, Mie îmi veți face.“? Doamne, Tu crezi în noi, chiar dacă pe toate le știi despre noi – că nu pot să cred în fratele și în sora mea, în aproapele meu. Văd doar ce e în afară, ce e la vedere; știu, Doamne, că Tu crezi lor, și rămân străin credinței Tale, nădejzii Tale nezdruncinate pentru noi, sunt străin și de dragoste. Doamne, iartă-mă! Cât de puțin iubesc, cât de puțini sunt acei pentru care inima mea e deschisă, și cât este ea de zgârcită, cât de mult cer celor ce mă iubesc și cât de puțin dau! De la mine – aproape nimic; iar pe mine – deloc! Doamne, ne-ai

pus pe fiecare să aducem cuvânt de mângâiere, cuvânt de întărire, cuvânt de bucurie, cuvânt de dreptate, cuvânt de credință și cuvânt de nădejde, și cuvântul dragostei Tale – și nu avem noi cuvintele acestea, nu am eu cuvintele acestea! Iar unde avem cuvinte, acolo nu este faptă – ele sunt goale, Doamne, ca arama sunătoare!... Doamne, față de aproapele meu păcătuiesc neîncetat – cu minciuna, cu fățarnicia, cu răceala, cu uitarea, cu nedragostea... Păcătuiesc și material, păcătuiesc și sufletește – cu toate, Doamne! Și pe Tine, Doamne, Te lipsesc de lucrul pentru care viața Ți-ai dat-o: pe păcătosul ce piere, pe oaia pierdută nu o caut, iar când ea vine la mie, o oropsesc, o judec și o osândesc...

Doamne, îmi ceri și mie, și de la fiecare aștepti să ne purtăm cu trupul nostru, cu mintea, inima și voința noastră, cu toată firea noastră cucernic, pentru că Tu ne-ai făcut, pentru că Tu ne-ai răscumpărat, căci trupul nostru se atinge de sfințenie în apele botezului, în Pâinea și Vinul împărtășaniei, și în Trupul și Sângele Tău... Dumnezeuule, am greșit împotriva trupului meu prin nebăgare de seamă și aprindere! Am păcătuیت împotriva minții mele prin întunecare, împătımire, împrăștiere! Prin strâmbătate am greșit împotriva inimii mele, fără a o curăța!... Doamne, n-am să văd slava Ta prin întunecimea mea! Nu va răspunde ea

cuvântului Tău, nu se va cutremura de apropierea Ta; Dumnezeu, nu va învia, când Te atingi de inima mea: este moartă, împietrită, înghețată... Doamne, omor omul din mine pe care l-ai făurit pentru viața cea veșnică – iartă-mă și mă miluiește!

Și noi, Biserica lui Hristos, obștea adunată în numele Tău. Doamne, aici – oare nu suntem noi păcătoși în fața Ta? Oare oamenii pot auzi adevărul, pot vedea dreptatea, pot întâlni dragostea, și compătimirea, și mila, și blândețea, și înfrânarea, și îndelunga răbdare, și credința în mijlocul nostru?... Dumnezeu, pe Tine Te judecăm după noi: iartă-ne, Doamne! Din pricina noastră este batjocorit numele Tău... Iartă-ne, Doamne, iartă Biserica Ta, care a uitat cuvântul vieții și a încetat să mai trăiască... Doamne, suflă cu Duhul Tău cel Sfânt, cutremură adâncurile noastre, înnoiește-ne pe noi. Doamne, cu puterea Ta, dacă e nevoie – cu frica Ta, dacă se poate – cu dragostea Ta!...

Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, cu rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, înnoiește-ne pe noi, iartă-ne, curăță-ne, vindecă-ne; dă-ne nouă neputința cea de Dumnezeu primitoare, și tăria Ta dă-o în locul puterii noastre amăgitoare, și fă-ne noi, Doamne! Învrednicește-ne să ne împărtășim cu Tainele Tale, nu spre judecată și osândă! Dă-ne nouă să ne unim astfel cu

preacuratul Sânge și Trup, ca și cu trupul, și cu sufletul, și cu duhul să fim una cu Tine, împărtășindu-ne cu veșnicia Ta și primind și soarta Ta vremelnică de pe pământ... Doamne, asemenea apostolilor Iacob și Ioan, ne spui: „Sunteți oare gata să beți Paharul Meu și să vă botezați cu Botezul cu care m-am botezat Eu?”. Dă-ne, Doamne, să răspundem ca și aceștia: „Suntem gata, Doamne, să ne împărtășim cu Crucea Ta, să bem Paharul Tău, să ne cufundăm în groaza prin care ai trecut Tu, spre mântuirea sufletului nostru și mântuirea aproapelui!...”. Doamne, primește-ne pe cei ce ne pocăim, mântuiește-ne pe noi!

Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, înaltă atotputernica, sfânta Ta rugăciune către Fiul Tău și Dumnezeuul nostru, ca să mântuiască prin Tine sufletele noastre! Stăpână, Tu ai crezut lui Dumnezeu, și prin Tine s-au împlinit toate cele făgăduite de El: roagă-L pe Hristos să ne înnoiască în măsura noastră! Fie voia Lui în noi, ca fără minciună, din adâncurile vieții și ale sufletului să putem rosti rugăciunea Lui, să ne rugăm către Tatăl nostru cu adevărat, fiind cu adevărat fiii și fiicele Sale. Amin.

CUPRINS

MITROPOLITUL ANTONIE AL SUROJULUI,
ARHIEREU AL LUI HRISTOS
ȘI OM AL TIMPULUI SĂU / 5

BUCURIA POCĂINȚEI / 11

DESPRE POCĂINȚĂ / 39

DESPRE MĂRTURISIRE / 45

DESPRE ÎMPĂRTĂȘANIE / 55

DESPRE POST ȘI ÎMPĂRTĂȘANIE / 59

RUGĂCIUNE ÎNAINTE
DE SFÂNTA ÎMPĂRTĂȘANIE / 65